

N:o 20.

Ank. till Riksd. Kansli d. 14 Mars 1873, kl. 12 midd.

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7, angående väckt förslag om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om indragning af Kongl. Krigshofrätten m. m.

Uti en till Utskottet remitterad motion, N:o 184, har Herr *P. Gummesson* hemställt: att Riksdagen ville genom skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke indragning af Kongl. Krigshofrätten jäfvensom i fredstid af alla Krigsrätter samt vid arméen och flottan anställde auditörer och vice auditörer efter innevarande års slut må kunna ega rum, så att derefter Krigshofrättens göromål öfverflyttas på de öfriga Hofrätterna, och de mål, som hittills varit handlagda af Krigsrätt, komma att enligt allmänt gällande rättegångsordning vid hvarje ords allmänna underrätt behandlas, men auditörers och vice auditörers göromål i öfrigt öfvertagas af regementsskrifvarne.

Såsom skäl för denna hemställan har motionären bland annat anført: att enligt Riksdagens sednast församlade revisorers berättelse kostnaden för Kongl. Krigshofrätten uppgår till öfver 17,000 R:dr för året; att de brottmål, som af Krigshofrätten såsom domstol blifvit handlagda, under sednare åren endast utgöra omkring 50 hvarje år; att alla målen vid Krigsrätterna icke öfverstiga 200 om året, samt att de mål, som Krigshofrätten nu har att afgöra, skola i de vanliga Hofrätterna, som bestå af juridiskt bildade personer, blifva fullt ut lika pröfvade, som i Krigshofrätten, der endast en af ledamöterna är jurist.

Hvad nu först vidkommer den del af motionärens hemställan, som afser Krigshofrättens indragning, så är denna fråga icke ny, utan hafva förslag i berörda syfte blifvit inom representationen framställda vid flera föregående riksdagar; och den 8 April 1857 afläto Rikets då församlade Ständer till Kongl. Maj:t underdånig skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida ej Krigshofrätten kunde varda indragen, och dess göromål öfverflyttade på de öfriga Hofrätterna med iakttagande af hvad för dylika måls behandling i Kongl. Maj:ts Högsta Domstol är föreskrifvet. Häröfver infordrade Kongl. Maj:t underdåniga utlåtanden ej mindre af Krigshofrätten än af öfriga Hofrätterna och Högsta Domstolen, hvilka samtliga, med undantag af Göta Hofrätt, afstyrkte den ifrågasatta indragningen af Krigshofrätten; och förklarade i anledning häraf Kongl. Maj:t vid ärendets föredragning den 1 Februari 1859 den underdåniga skrifvelsen ej föranleda någon åtgärd. Sedermera hafva de för granskning af förslag till särskild strafflag för krigsmakten utsedde komiterade, uti afgifvet utlåtande öfver tvänne inom Justitiedepartementet utarbetade alternativa förslag till rättegångslag för krigsmakten, till antagande tillstyrkt det af dessa förslag, enligt hvilket Krigshofrätten skulle såsom öfverrätt vid krigsmakten bibehållas, och i anledning deraf har jemväl Kongl. Maj:t i sammanhang med utfärdande af ny strafflag för krigsmakten den 11 Juni 1868 genom nådiga Förordningen om krigsdomstolar och rättegången derstädes bestämt, att Krigshofrätten skall utgöra öfverdomstol vid krigsmakten.

Vid 1868 och 1869 årens riksdagar har af enskilda motionärer fråga varit väckt om indragning af Krigshofrätten, men dessa förslag blefvo genom Första Kammarens bifall till Stats-Utskottets i ämnet afgifna Utlåtande N:o 26 år 1868 och genom båda Kamrarnes bifall till Stats-Utskottets Utlåtande N:o 33, år 1869 afslagne.

Samma förslag har af Herr C. I. Bengtsson genom motion i Andra Kammaran, N:o 88, blifvit framställt vid innevarande riksdag, och hafva Riksdagens båda Kamrar genom bifall till Stats-Utskottets Utlåtande N:o 4, punkten 2, beslutat, att Herr C. I. Bengtssons förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Ehuru Riksdagen sålunda redan afslagit väckt förslag att definitivt eller verkligt beslut skulle fattas derom, att Krigshofrätten efter innevarande års utgång skulle indragas, så anser likväl Utskottet motionärens förslag om aflåtande af underdånig skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke indragning af Krigshofrätten må kunna ega rum, vara förtjent af uppmärksamhet. Till stöd för en sådan uppfattning tillåter sig Utskottet att ur den af ledamöterna i 1868 års Stats-Utskott, Herrar E. Key, Grefve Arvid Posse, L. J. Hierta, Carl Ivarsson, P. O. Hörnfeldt, W. M.

Berontius, Per Nilsson i Espö och Jan Andersson mot ofvan omförmälda Stats-Utskottets Utlåtande år 1868 afgifna reservation, anför följande:

”Då nemligen litet hvar, regering och folk, numera äro ense om behovet af en arméorganisation. och då hvarje vidare förstärkning och utveckling af vårt försvarsväsen måste byggas på folkbeväpning och på grunden af en långt allmännare värnepligt än hittills, så bör, i samma mån försvaret blir mera folkligt, militärlagstifningen äfven blifva mera medborgarlig, och förändringar i den nuvarande i sådan syftning nödvändigt framgå ur den nya arméorganisationen. Bland dessa förändringar torde en af de enklaste vara, att Krigshofrätten indrages, och att de mål, som nu tillhöra densamma, öfverflyttas till den Hofrätt, inom hvars domvärjo målet lyder. Enligt 20 § Regeringsformen adjungeras nu tvänne militärledamöter i Högsta Domstolen uti krigsmål. Kan detta låta sig göra i högsta instansen och uti mål, som gå dit från Krigshofrätten, så torde utan olägenhet Rikets civila Hofrätter med tvänne adjungerade militärledamöter under fredstid kunna afgöra alla de mål, som nu ingå till Krigshofrätten.”

Dessa skäl för indragning af Krigshofrätten, som sålunda blifvit uttalade för fem år tillbaka, anser Utskottet icke allenast oförminskade kvarstå, utan fast heldre alltmera hafva vunnit i styrka uti samma mån, som meningarne om och behovet af en allmännare värnepligt gjort sig alltmera gällande. Utom det efter Utskottets förmenande principiellt oriktiga uti att bibehålla en domstol, som ställer en klass af medborgare öfver, utom eller vid sidan af det öfriga samhället, anser Utskottet jemväl från ekonomisk synpunkt, att starkare skäl nu än förr tala för Krigshofrättens indragning.

Genom ofvan omförmälda Kongl. Maj:ts nådiga Förordning den 11 Juni 1868 hafva alla mål af civil natur, som förut tillhört Krigshofrätten, från densamma blifvit skiljda och hänvisade till civila domstolar. I följd deraf hafva de till Krigshofrätten hörande mål, hvilkas antal visserligen icke var så synnerligen stort före nämnda lagförändring, derefter likväl blifvit ytterligare förminskade, så att, enligt af Utskottet inhemtad kändedom, till och med ett mindre antal mål än det af motionären uppgifna, per år af Krigshofrätten, såsom domstol, blifvit handlagda.

Då här af synes framgå, dels att Hofrätterne utan svårighet både kunna och böra öfvertaga det till Krigshofrätten hörande ringa antal mål, helst om dessa alltid af en och samma division i hvarje Hofrätt behandlas, och dels att kostnaden för Krigshofrättens tillvaro, relativt fördelad på de af Krigshofrätten afdömda mål, på hvardera af dessa faller sig mer än skäligt hög, får Utskottet, med bifall till motionärens förslag i denna del, vördsamt hemställa: att Riksdagen ville genom skrifvelse hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande,

om icke indragning af Kongl. Krigshofrätten kunde ega rum, och att dess göromål öfverflyttas på öfriga Hofrätter.

Hvad åter sednare delen af motionen, der den afser indragning af de vid arméen och flottan befintliga auditörsbefattningar, angår, så enär enligt Utskottets uppfattning Krigsrätterna, såsom mera nödvändiga för militärdisciplinens tillbörliga upprätthållande, under nuvarande förhållande torde böra bibehållas, samt för öfrigt Kongl. Maj:t genom nådigt Bref till Arméförvaltningen och samtliga generalbefälhafvare den 5 Juli 1870 föreskrifvit, "att de, som till auditörer hädanefter utnämnas, skola vara underkastade den tillökning i tjensteåligganden, som i följd af regementsskrifvaregöromålens öfvertagande, derest Kongl. Maj:t framdeles derom förordnar, kan för dem uppstå", och det således är att förmoda, att Kongl. Maj:t redan är betänkt på att förena dessa tvänne sistnämnda tjenstebefattningar, en förening, som synes Utskottet vara både lämplig och, såsom ledande till bättre hushållning, önskvärd, får Utskottet hemställa,

att denna del af motionen för närvarande icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 Mars 1873.

På Utskottets vägnar:

C. M. Björnstjerna.

Reservationer:

af Herrar Grefve C. M. Björnstjerna och H. Hagermarck: "Med fästadt afseende å hvad Stats-Utskottet vid 1869 års riksdag, i anledning af då väckt förslag om Krigshofrättens indragning, anfört och hvartill innevarande Riksdags Stats-Utskott, vid behandlingen af enahanda förslag hänvisat uti dess, af Riksdagen redan bifallna 2:dra punkt af Utlåtandet N:o 4, hafva vi icke kunnat biträda Utskottets nu gjorda hemställan, att Riksdagen skulle till Kongl. Maj:t ingå med skrifvelse i ämnet, utan anse framställningen derom för närvarande icke böra bifallas";

af Herr *F. G. Afzelius*: "I hufvudsaklig öfverensstämmelse med den åsigt, som vid innevarande riksdag redan blifvit af Stats-Utskottet, med anledning af Herr *C. I. Bengtssons* motion om Krigshofrättens indragning, uttalad i dess Utlåtande N:o 4 (mom. 2) och af begge Kamrarne godkänd, finner jag ifrågavarande motion af Herr *P. Gummesson* om icke blott Krigshofrättens, utan äfven Krigsrättens indragning böra lika litet i den förra som i den sednare delen till någon Riksdagens åtgärd för närvarande föranleda";

af Herr *P. Gummesson*: "Jag kan icke dela Utskottets mening i andra punkten af betänkandet, nemligen om Krigsrätternas nödvändiga bibehållande, alldenstund att dessa Krigsrätter nära nog hafva upphört i verkligheten; det visas af det ringa antal mål, som endast utgör 4 à 5 stycken för hvarje Krigsrätt om året.

Dessutom får jag åberopa samma skäl för Krigsrätternas borttagande, som Rikets Ständer i sin skrifvelse den 8 April 1857 åberopat för Krigshofrättens upphörande, nemligen att särskilda domstolar för särskilda medborgareklasser, inrättningar eller yrken desto heldre borde afskaffas, som de vore ej allenast öfverflödiga, och i följd deraf för staten onödigt betungande, utan äfven menliga för lagskipningens jemna och säkra gång, och hafva i öfverensstämmelse med denna grundsats de flesta dylika domstolar numera blifvit indragna. På dessa grunder får jag yrka bifall till motionen."